

KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ / LAP

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség hír- és levelezőlapja

Filmgyári capriccio
Az Országos Széchényi Könyvtár fotókiállítása

Tartalom

Műhely

Irány az ELTE! Egy középiskolai kampánykörút és tanulságai (<i>Stummer János</i>)	3
--	---

Napló

Szakmai nap a mobilizált könyvtári szolgáltatásokról (<i>Kozma Zsófia</i>)	6
A Kovács Máté Alapítvány ünnepi ülése (<i>Hangodi Ágnes</i>)	10

Közhírré tétetik

A szívből kapott ajándék – Barnabással hangolódtunk az ünnepre (<i>Goldschmidt Éva</i>)	13
Meseország (<i>Goldschmidt Éva</i>)	14
Terjed a dal, teljesedik / Ellopott gyerekkor (<i>Petrozsényi Eszter</i>)	15
A Könyves szerda vendége Varga Zoltán geológus volt (<i>Petrozsényi Eszter</i>)	16
Újabb kötet Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárában	17
Könyves farsang	18
A török kor írója (<i>Takács Tímea</i>)	20
Könyvadományok Oroszláynak	20
Partnerség a Könyvet házhoz szolgáltatásért	21

Könyvtárról könyvtárra

Olvassunk minden nap! (<i>Lévai T.</i>)	22
--	----

e-könyvtár

Az online szolgáltatások térhódítása a Kölcsey Ferenc Városi Könyvtárban (<i>Preysing Frigyes</i>)	28
---	----

Iskolai könyvtárak

Játéktan mindazoknak, akik tudnak, szeretnek és akarnak játszani, játékosan tanítani (<i>Nyirő Gizella</i>)	30
--	----

Tudjon róla

Filmgyári capriccio. Az Országos Széchényi Könyvtár fotókiállítása	34
--	----

Irány az ELTE!

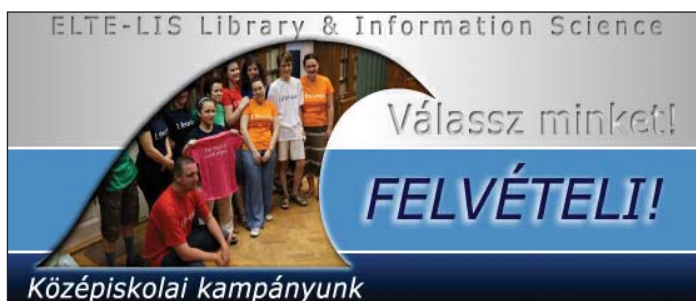
Egy középiskolai kampánykörút és tanulságai

◆ Stummer János

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Könyvtár- és Információtudományi Intézetének végzős mesterszakos hallgatói – *Kiszl Péter* intézetigazgató megbízása nyomán – *Stummer János* tanársegéd vezetésével a 2012/2013-as tanév őszi szemeszterében budapesti középiskolák sorát látogatták végig, hogy előadásaikkal felhívják a pályaválasztás előtt álló középiskolás diákok figyelmét az informatikus könyvtáros képzés sokszínűségére és a megszereshető végzettségben rejlő lehetőségekre.

A feladat végrehajtására az informatikus könyvtáros mesterképzés tantervi hálójának előírása szerint a harmadik félévben elvégezhető *Projektmunka 1.* kurzus keretei között került sor. A tantárgy tematikájának összeállításakor évek óta különös figyelemmel vagyunk arra, hogy a különböző irányú komplex feladatok mentén a lehető leghatékonyabb módon fejlesszük végzőseink jártasságát többek között a hivatali kommunikáció, a csapatmunkára való képesség vagy éppen a tervszerű és határidőhöz kötött munkavégzés területein. Ilyen nem titkolt céllal zajlott a korábbi évek során például a 2011. február 17-én az ELTE Bölcsészettudományi Karán megrendezett *Hova tovább könyvtárosok?* című szakmai rendezvény.¹

Végzős mesterszakos hallgatóink – név szerint: *Berecz Katalin, Kovács Klaudia Ágota, Szarka Beáta, Tarr Zsófia,*

Uri-Kovács József és *Záhorszki Péter* – az őszi szemeszter első harmadában kezdték meg felkészülésüket az előttük álló feladatokra. A csoport által használt kommunikációs csatornák megteremtését követően a projekt előkészítő fázisában egyszerre több irányban kezdődött el a munkavégzés. A projekt véghezviteléhez elengedhetetlenül fontos pénzügyi források előteremtésére, az előadás megtartására igényt tartó gimnáziumok felkutatására, a reprezentációs csomag tartalmának előkészítésére, az ehhez kapcsolódóan szükséges árajánlatok beszerzésére, továbbá az előadás szemléltető eszközeként funkcionáló prezentáció elkészítésére is külön felelősök lettek megnevezve, természetesen a teljesítési határidő pontos megjelölésével.

A közös munka előkészítő periódusának végeztével egy tollból, mappából és informatív tájékoztató kiadványból álló, reprezentációs célokat szolgáló ajándécsomagot állítottunk össze, melyet minden középiskolás megkapott az előadások alkalmával. Több lehetséges alterna-

¹ A konferencia honlapja megtekinthető a <http://hovatovabb.elte.hu> webcímen. (2013. január 28.)

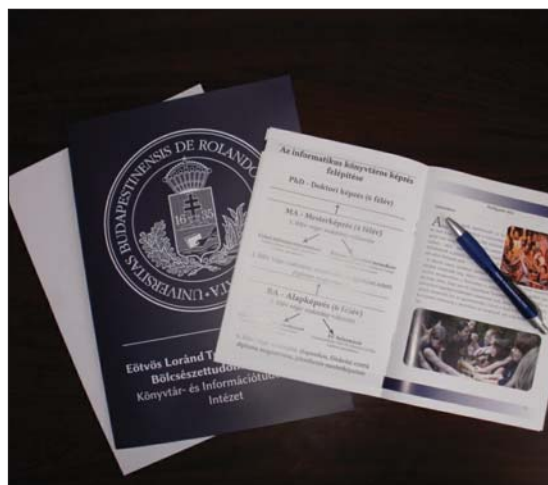

Csoportból csapat, avagy a kampánykörút szervezői

tíva közül végül amellet döntött a csapat, hogy a „forgószínpad-szerűen” megtartott, nagyjából félórás, prezentációval színesített előadások során különös figyelmet fordítunk egyrészt az oktatási tevékenység tartalmára, másrészt pedig az egyetemen és a karon folyó aktív hallgatói élet bemutatására. Ennek megfelelően a bölcsészettudományi kar és az intézet tradícióinak, a humántudományok területén betöltött szerepének, illetve a magyar felsőoktatásban elfoglalt helyének prezentálása után az intézet bachelor és master képzéseiben elvégezhető *információ- és tudásmenedzsment, EU-információ, üzleti információmenedzser és kutatás-fejlesztési menedzser* szakirányain látogatható kurzusok sorát ismertettük röviden. Az oktatási tevékenységgel kapcsolatos tájékoztatás során – mint utóbb kiderült, helyesen döntve – kiemelten foglalkoztunk az elhelyezkedési esélyekkel, illetve lehetőségekkel, felmutatva azokat az intézményeket és intézménytípusokat – a köz- és a versenyszférából egyaránt –, ahol az utóbbi évek tapasztalatai alapján sikerrel helyezkedtek el végzett hallgatóink. Szintén jó döntésnek bizonyult a pezsgő hallgatói élet részletes bemutatása, melynek során az előadók saját élményeiket is felelevenítve osztották meg a gimnazistákkal a kari gólyatá-

borban, a „gólyahajón”, a gólyabálon, a tanszéki gólyaavatón, a tanszéki farsangon vagy épp az „országjáró könyvtárosok” programsorozaton szerzett tapasztalataikat és emlékeiket.

A kézirat megküldésének pillanatáig a csapat előadást tartott a Lónyai Utcai Református Gimnázium és Kollégium, a Szent Margit Gimnázium, a Csik Ferenc Általános Iskola és Gimnázium és a Szinyei Merse Pál Gimnázium több végzős osztályának, melynek során viszonylag kiterjedt empirikus tudásra tettünk szert azzal kapcsolatban, hogy napjaink érettségi és pályaválasztás előtt álló fiataljai milyen információkkal rendelkeznek és hogyan gondolkodnak a magyar felsőoktatásról vagy éppen a könyvtáros szakma ismertségéről-elismertségéről. A tapasztalatok sajnos nem feltétlenül adnak okot komolyabb bizakodásra, és ez főleg a magyar felsőoktatási rendszerbe vetett közbizalom hiányában érzékelhető. Ez talán nem is annyira meglepő, ha csak az utóbbi hónapok kaotikus viszonyaira és eseményeire gondolunk, amelyek a diákok nagy részénél komoly tanácstalanságot váltottak ki. Az államilag finanszírozott keretszámok körüli polémia és bizonytalanság sajnos nem tett

Az elkészült promóciós csomag

jót a magyar felsőoktatás megítélésének, a bölcsészet- és társadalomtudományok pedig még az átlagosnál is nagyobb veszteségeket szenvedtek el. Ez az információhiányból fakadó bizonytalanság tapasztalataink szerint mind a végzős diákokra, mind a középiskolai pedagógusokra jellemző. Nagyjából ugyanilyen mértékű az az információhiány, amely a könyvtáros szakmával kapcsolatban érzékelhető ebben a korosztályban. A végzősök körében erősen érzékelhető alacsony elismertsége szakmánknak talán épp ebből az alulinformáltságból fakad. Ezt a feltételezést támasztja alá az a tény is, hogy az esetek döntő többségében a diákok a kezdeti bizalmatlanságot követően érdeklődéssel fordultak az elhangzottak irányába, külön figyelemmel arra, hogy diplomájuk megszerzésével milyen elhelyezkedési lehetőségek nyílnak meg előttük a munkaerőpiacon.

Joggal feltételezzük, hogy a képzés színvonalát – természetesen több más tényezővel együtt – nagymértékben befolyásolja a képzésre felvett hallgatók rátermettsége, szellemi alapállása is. A középiskolai kampánykörút talán legfontosabb tapasztalatát ehhez kapcsolódóan vonhatjuk le: ahhoz, hogy szakmánkat hivatásként a lehető legtehetségebb diákok válasszák, az eddigiekhez képest komolyabb figyelemmel kell fordulnunk a megfelelő korosztályok felé. Az első ilyen irányú lépéseink megtétele után csupán remélni tudjuk, hogy lehetőségeinkhez mértén érdemben járulhatunk hozzá a szakma utánpótlás-bázisának erősítéséhez.

A kampánykörutat lebonyolító csapat ezúton szeretné köszönetét kifejezni az ELTE BTK Hallgatói Önkormányzatá-

nak, az ELTE Karrierközpontnak, a Magyar Információtudományi Alapítványnak, az ELTE BTK Informatikus Könyvtáros Szakos Hallgatói Érdekképviseletnek és az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet valamennyi munkatársának, de különösképpen Kiszl Péter intézetigazgató, tanszékvezető és *Sebestyén György* tanszékvezető uraknak a kitűzött célunk megvalósításában nyújtott nélkülözhetetlen szakmai (és anyagi) segítségért.

Amennyiben a tisztelt olvasó további információkat szeretne kapni munkánk eredményeiről, ajánlom figyelmébe az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetének felvételi oldalait (<http://lis.elte.hu/OKTATAS/felveteli>), amelyeken többek között elkészült tájékoztató kiadványunkat is végiglapozhatja! ■

Előadás
a Szent Margit
Gimnáziumban

2013. február 7-én ismét összegyűltek a könyvtárosok az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) nagytermében, a K2 könyvtár-technológiai kísérleti műhely másfél éves szünet után újból szakmai napot tartott. A 2013-as év programsorozata a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával válik lehetővé, idén négy eseményt foglal magában. Az első, *Mobilizált könyvtári szolgáltatások* címet viselő rendezvény az okostelefonokon, táblagépeken elérhető könyvtári szolgáltatások lehetőségeit mutatta be öt előadó segítségével.

Mindenképpen aktuális a téma, hiszen ma már megkerülhetetlen az okostelefonok használata, illetve a velük való találkozás, és a táblagépek száma is egyre növekszik. Egyre több közösségi térben van ingyenesen elérhető vezeték nélküli hálózat, és ma már jóval többre használható, mint hogy az olvasó eléri rajta a könyvtár honlapját. Eredeti ötletekkel, kreativitással érdekes kísérletek indíthatók, amik első pillantásra formabontónak tűnhetnek, de valójában nagyon is időszerűek, és akár más közönséget, szélesebb kört is elérhet velük az intézmény.

Az első előadó, *Balogh Zoltán* (Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástudományi Kar és Lufthansa) az okostelefonokról és jellemzőikről beszélt. A mai érintőképernyős, multifunkciós telefonok már gyakorlatilag mini számítógépeknek nevezhetők, hiszen számos alkalmazás mobil verziója használható, legyen szó

zenehallgatásról, irodai alkalmazásról, levelezésről, internetezésről. Ezeket az eszközöket nevezzük okostelefonoknak. Egyértelmű definíciójuk nincs, de 2007-ben Steve Jobs fogalmazta meg talán a legegyszerűbben, amikor hódító útjára indította az első iPhone-t, hogy egy olyan eszközt képzelt el, ami egyesíti magában a nagyképernyős iPodot, a mobiltelefont és valamilyen internetezésre használható eszközt. Ezek a többfunkciós eszközök az évek elteltével a világ minden táján elterjedtek, a konkurens gyártók piacra dobták saját készülékeiket, Magyarországon is egyre nagyobb ütemben terjed a használatuk.

Kisebb ütemben, de terjed a tabletek, vagyis táblagépek használata is, a laptopokhoz hasonlóan egyre inkább felváltják az asztali számítógépek használatát, hiszen óriási előnyük, hogy mobilak, könnyűek, egyszerűen kezelhetőek, böngészésre, levelezésre, játékokra alkalmasak, de ezek mellett sebezhetőek is. Törvényszerű, hogy a tabletek eladási adatai is karácsony környékén nőttek meg, az előző kilenc-tíz hónap eladásait ötven százalékkal növelte meg a novemberi-decemberi időszak, így mostanra a magyarországi állomány százötvenezer darabra becsülhető. Az okostelefonok eladása is ugrásszerűen nőtt az említett időszakban, így nőhetett 2012-ben egymillióval a meglévő telefonállomány és használ 2013-ra országunkban nagyjából hárommillió ember okostelefont.

Az okostelefonokon elérhető platformok között két „egyeduralkodó” van, az Apple tulajdonában lévő iOS, illetve a Google felvásárolt terméke, az Android. Utóbbi több gyártó operációs rendszere is, hiszen ezt használja a Samsung, a HTC, a ZTE és az LG is. Fontosnak mondható a Nokia platformja, a Symbian is. Az Egyesült Államokban stabil második helyezett az iOS, ám Magyarországon az Apple telefonjai a magasabb árfekvésük miatt még kevesebb ember számára elérhetőek, így nálunk az Android vezetése mellett a symbianos készüléket használják a legtöbben, köszönhetően a Nokia megbízhatóságának és stabilitásának.

Az okostelefon hagyományos telefonként való használata már rég nem kizárólagos, és egyre többen böngésznek, e-maileznek, zenét hallgatnak, játszanak rajta, illetve a használati statisztikákban külön fogalomként szokott megjelenni a közösségi oldal, a Facebook használata. Meghatározó még a közlekedési információk beszerzése, menetrendek, híroldalak böngészése, pénzügyi, irodai alkalmazások használata.

Bíró Szabolcs, a ShiwaForce.com munkatársa tanácsokat adott, hogy mit kell tenniük az intézményeknek, hogy a honlapjuk böngészése kényelmes legyen akár egy mobiltelefon kis képernyőjén is. A könyvtáraknak is időszerű elgondolkozniuk ezen a kérdésen, hiszen az utóbbi időben ugrásszerűen megnőtt az okostelefonok böngészőiről induló keresések száma, előzetes számítások szerint pár éven belül pedig meg is haladja az asztali számítógépek keresési indításait. A felhasználói kör szélesedésével bővül azoknak a köre is, akik szeretnének jól

használható, az okostelefonok kijelzőire optimalizált weboldalakat látogatni, ennek hiánya negatív hatással lehet a megítélésre.

A megváltozott igényekre a könyvtáraknak is reagálniuk kell, hiszen a cél az olvasói elégedettség, amihez hozzájárulhat a legfontosabb információk (nyitva tartás, elérhetőségek, katalógus, szolgáltatások) problémamentes elérése, gyors és könnyű használata. Ajánlott a nyílt forráskódú, ingyenes felületek használata, ilyen többek között a WordPress vagy a Drupal, amelyekkel mobil verzió is tervezhető.

A honlapok mobil verzióinak megtervezésekor három választási lehetőség van. A tervező külön URL alatt elérhető oldalt állít elő, vagy úgynevezett responsive weboldalt tervez, ami alkalmazkodik az éppen használatos eszköz felbontásához, legyen az laptop, tablet vagy okostelefon. A CSS-ben megírt kódok szerint az adott képernyőhöz rendelve a szöveg átrendeződhet, a képek átméretezhetőek, és felhasználóbarát marad. Aki önálló URL-lel rendelkező oldalt készít, vagyis mobil szegmenst hoz létre, általában azért teszi, mert az eredeti honlapon bonyolult a menüstruktúra, sok az elérhető szolgáltatás, de a cél az okostelefonok használóinak gyors és gördülékeny kiszolgálása, így csak a legfontosabb funkciókat teszi elérhetővé a mobil szegmensen. Az így létrejövő kezdőlapon csak a legfontosabb információk és leggyakrabban használt szolgáltatások elérhetőek, áttekinthetőek, és nagyok a gombok. Kiváló példa erre az OSZK honlapjának mobil verziója (<http://m.oszk.hu>). A harmadik variáció szerint a kétféle technológia ötvözhető is,

a változó tartalom változatlan URL alatt lesz elérhető.

Nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy egyik jobb a másiknál, mert minden esetben az egyes intézményeknek, könyvtáraknak kell mérlegelniük, hogy mik a céljaik az okostelefonról történő eléréssel, milyen anyagi forrásokkal rendelkeznek ezek megvalósításához, illetve mennyi időt tudnak szánni a jövőben a tartalmak változtatására, frissítésére.

Földes László a Kossuth Kiadó képviseletében a QR-kódok felhasználásának lehetőségeiről beszélt a lap- és könyvkiadásban. A QR-kód (mobilkód) egy két-dimenziós vonalkód, melyet a japán Denso Wave cég fejlesztett ki 1994-ben. Jelentése Quick Response, azaz gyors válasz.¹ Ezeket a kódokat egyre szélesebb körben használják a világon, több iparágban, beleértve a logisztikát, termelést is, de adathordozóként kiválóan alkalmazhatók hirdetésekben, reklámokban és nyereményjátékokban is.

A BBC History és BBC Good Food magazinokban már egy ideje fellelhetőek a QR-kódok, ami plusz információszolgáltatás: videók, képek, szövegek csatolása a nyomtatott oldalhoz. A cikkek végén található kódok beolvasásával megtekinthetőek politikusok beszédei az okostelefonok böngészőin, vagy a főzőmagazin esetében „élőben” is megnézhetjük, ahogy a sztárszakács elkészíti a nyomtatott oldalon található édességet. Ez a fajta ráadás mindenképpen vonzó szolgáltatás a magazin olvasóinak, hiszen teljesebbé válik az élmény, és jó érzést hagy maga után a magazin, így a népszerűségnek is csak jót tesz.

¹ Mi az a QR-kód? <http://qr-kod.hu/mi-az-a-qr-kod>

A kiadó egy új dolgot is bevezet, mégpedig egy hamarosan megjelenő ön-életrajzi könyvükben az oldalak között QR-kódok lesznek elhelyezve, amelyek az adott fejezetekre reflektálnak. Összesen tizenegy egykori film- és híradófelvétel részletét nézhetik majd meg az okostelefonon az olvasók.

Szintén a Kossuth Kiadó által kreált levédett fogalom az okoskönyv, amelyből egyelőre egy mesekönyv és a Budapest-útikönyv készült el angol és magyar nyelven. A QR-mese a *Rendetlen nyuszik a benzinkúton* címet viseli, a gyerekek a történet egyes szálainál a kódok közül választhatnak, és eszerint módosul a folytatás, illetve később másképp is elmesélhető. A QR-térkép pedig egy hűsz helyszínt bemutató idegenvezetést takar. A térképen minden helyszín egy-egy számmal van jelölve, és az ezekhez tartozó QR-kódokra kattintva kisfilmet nézhet meg a városnéző a látnivalóról, így információgazdagabbá és személyessé válik a séta. A hűsz helyszínhez csatolt videotartalom két órát tesz ki, Budapest belvárosára korlátozódik, a térképen nincs szöveginformáció az egyes helyszínekről, csak egy aprócska kép és a QR-kód.

Ezek csak a kezdeti próbálkozások, kísérletek a kiadó részéről, de természetesen más műfajokban is használhatóak, azt azonban fontos tudni, hogy nem elég az okostelefon, a videók lejátszásához folyamatos és stabil mobilinternet vagy vezeték nélküli hálózat szükséges.

Bánki Zsolt István a Petőfi Irodalmi Múzeum képviseletében a *Hajnali háztetők*, Ottlik Géza műve alapján ihletett irodalmi sétát mutatta be. A projekt három különböző irányból érkezett fejlesztő, a Petőfi Irodalmi Múzeum, az MTA

SZTAKI E-learning osztálya és a Moholy Nagy Művészeti Egyetem Kreatív Technológia Laborja együttműködése. Az okostelefonokra letölthető alkalmazás ingyenes, szabad hozzáférésű, és a Guide@Hand nevet viseli.

Az informatikai fejlesztést jóval több elméleti munka előzte meg, hiszen minden szükséges információt össze kellett gyűjteni, a szerkesztők tizenhárom intézmény több mint háromszáz archív dokumentumát használták fel, beleértve videókat, hanganyagokat, képeket, szöveges dokumentumokat, ezt kellett aztán fejezetekre osztani. Végül a történet eseményei alapján tizenhat sétapontot alakítottak ki, ami egy hatórás séta alkalmával járható be.

Bár maga a séta rendkívül jó ötlet és további fejlesztési lehetőségeket hordoz magában, a technikai feltételek biztosítása még hagy maga után kívánnivalót. A séta hosszú, állandó GPS-kapcsolat szükséges, és az okostelefonok terhelhetősége is véges, az akkumulátorok töltöttsége rendkívül gyorsan csökken folyamatos adatkapcsolat, videók letöltése esetében. Mindenképpen pozitívum viszont, hogy a múzeum nagy lépést tett a szélesebb kör felé való nyitásban, a kulturális élményhez már nem feltétlenül kell bemenni az épület falai közé, hanem jóval szabadabban is hozzá lehet jutni az értékekhez.

Az utolsó előadás, amit *Horváth Zoltánné* és *Lesku Gergely*, a T-Systems képviselői tartottak, az előzőekhez képest elméletibb jellegű volt, a már említett QR-kódok háttérét és könyvtári szolgáltatásokban való alkalmazhatóságukat mutatták be. Horváth Zoltánné először is a QR-kódok nagy előnyét, a gyors adat-

feldolgozó képességet emelte ki, hiszen a visszafejtési sebesség, a válaszok, reakciók egyaránt meghaladják a hagyományos vonalkód-technológiát. A barcode-ok ugyanis limitált adattartalommal bírnak, sérülékenyek, ezzel szemben a QR-technológia tartalmazhat hiperlinkeket, bővített információkat, útközben is rögzíthető, megnyitható. A QR-kód technikával képpé alakíthatunk egy szöveget, ez a kép később visszaalakítható szöveggé egy okostelefonon található QR-kód leolvasó alkalmazással.

A felmérések szerint még nem sok ember ismeri ezeknek a kódoknak a használatát, felhasználási lehetőségeit, a megkérdezettek hetven százaléka még nem hallott róla, akik pedig igen, azoknak is csak a fele szkenelt már be ilyen vonalkódot, de ők egyszerűnek ítélték a használatát.

Különböző generátorok segítségével gyakorlatilag bárki létrehozhat magának QR-kódot, könyvtári tekintetben például a beiratkozáskor olvasóknak adott tájékoztató füzet tartalmazhatná a könyvtár hivatalos weboldalának elérését, de nem csak szöveges információként, hanem QR-kód formájában. Ezen kívül természetesen számos helyen elhelyezhető a könyvtárban is, útmutatóként, tematikus polcoknál, könyvajánlónál, folyóiratoknál, ahol többletinformációkkal segítik a felhasználókat.

A februári eseményt még három követi majd, áprilisban, júniusban és szeptemberben, a következő az e-könyvekre és felhasználási lehetőségeikre koncentrálni majd. ■

A Kovács Máté Alapítvány kuratóriuma 2012. októberi ülésén Kovács Máté emlékének ápolása, életművének megőrzése és feltárása céljából, az alapítvány célkitűzéseinek előmozdítása érdekében *Kovács Máté emlékének ápolásáért* elnevezésű emléklakettet alapított. Az emléklakettet olyan szakképzett könyvtárosok, könyvtárosképző felsőoktatási intézmények hallgatói, oktatói kaphatják, akik az életmű mind alaposabb feltárása érdekében a Kovács Máté-hagyaték egyes részeit kutatva publikálnak; akik a Kovács Máté által művelt szaktudományokban, különösen az írás-, könyv-, sajtó- és könyvtártörténet, továbbá az olvasáskutatás, a kommunikációelmélet, a könyvtárpolitika területén, vagy Kovács Máté innovációs szellemiségének megfelelően a könyvtárügy modernizálásáról, fejlesztéséről jelentős tanulmányt készítenek; akik Kovács Máté munkásságát folyamatosan oktatják, műveit a hallgatók figyelmébe ajánlják. Az emlékérem átadását a kuratórium Kovács Máté születésnapjához, minden év november 11-éhez kapcsolódóan ünnepélyes keretek között, rendezvénnyel összekötöten valósítja meg, az átadási ünnepségen – az egyéb programok mellett – elhangzik a kitüntetettek laudációja és a tőlük kért előadás Kovács Máté életművéről és/vagy utóéletéről, a kitüntetettre gyakorolt hatásáról.

Az emléklakettek átadására első alkalommal 2012. november 12-én, az alapítvány kuratóriumának kibővített, ünnepi tudományos ülésén került sor. Az ülést helyszínként a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára (MTAK) fogadta be abból az alkalomból, hogy a továbbiakban az alapítvány székhelyét is a könyvtár jelenti majd – ezért a kuratórium a könyvtár vezetésének itt is köszönettel tartozik. Az ülés programjának kezdetén *Náray-Szabó Gábor*, a MTAK főigazgatója emlékeztette a résztvevőket arra, hogy a befogadás alapja az a tisztelet, amelyet az akadémiai könyvtár érez és képvisel egykori vezetője, Kovács Máté iránt. A kuratórium elnöke, *Tóth Gyula* előadásában Kovács Máté születésének százhatodik, halálának negyvenedik évfordulójára hivatkozva felidézte azokat az idei eseményeket és alkalmakat, amikor lehetőségünk volt az alapítvány névadójára emlékezni. Ismertette Kovács Máté tanítványainak – *Arnóth Károlynak*, *Vajda Kornélnak*, *Suppné Tarnay*

Az emlékülés előadásainak egy része és további fotói a Kovács Máté Alapítvány idén nyáron megújult honlapján tekinthetők meg:

<http://www.kovacsmatealapitvany.hu/node/134>

Györgyinek, Kovács Máriának – a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros legutóbbi számaiban megjelent személyes hangvételű visszaemlékezéseit, és felsorolta azokat az új tudományos eredményeket, amelyeket a győri vándorgyűlés Kovács Mátéra emlékező szekciójában előadóink – Maróti Andor, Pogány György, Pogányné Rózsa Gabriella, Mennyeiné Várszegi Judit, Béneyi Miklós és maga Tóth Gyula – ismertettek meg a hallgatósággal (az előadások egy része már olvasható az alapítvány honlapján: <http://www.kovacs-matealapitvany.hu/node/71>, illetve megjelent a *Könyvtári Figyelő* hasábjain).

Tóth Gyula a megemlékezést a következő gondolatsorral fejezte be: „Azt remélem, nemcsak a múltról volt szó, a mának is közvetíthetem üzeneteiből. Kovács Máté élete számomra azt példázza, hogy az olyan nehéz körülmények között is helyt lehetett állni, mint amilyenek az 1950–60-as évek voltak. A mának és a jövőnek szól, ha az utódok az ő szellemét is használva tevékenykednek, gondoskodhatnak a könyvtárak évezredes kontinuitásának továbbéléséről.” Az emlékülés következő programpontjaként Hay Diana, a MTA Akadémiai Levéltárának vezetője tartott lebilincselő, a konkrét le-

véltári forrásokat számítógépes prezentációval bemutató előadást Kovács Máté akadémiai könyvtári tevékenységéről.

Ezek után került sor az emléklapok átadására: az elismerésben ketten részesültek, mindketten a kuratórium elnökétől, Tóth Gyulától és az alapítvány nevéadója családjának képviselőjében Kovács Ilonától vették át a plakettet. Korompai Gáborné, a debreceni egyetemi könyvtár nyugalmazott osztályvezetője Kovács Máté hagyatékának ápolójaként, több, róla szól tanulmány szerzőjeként; Nagyné Kiss Mária pedig Kovács Máté írásai és a róla szóló irodalom bibliográfiájának elkészítőjeként érdemelte ki az elismerést. Korompai Gáborné laudálására a kuratórium Béneyi Miklóst kérte fel, aki többek között így emelte ki a díjazott érdemeit: „Kézirattári teendői során ismerhette meg közelebbről a debreceni egyetemi könyvtár egykori igazgatójának, Kovács Máténak az itteni tevékenységét. Erről a rövid időszakról négy rangos tanulmányt közölt a *Könyv és Könyvtár* egy-egy számában, a 2007-ben közreadott jubileumi emlékkötetben, továbbá a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* hasábjain. Elsősorban szervezői, vezetői erényeit – a mostanság divatos kifejezéssel élve: menedzseri képességeit – emelte ki, és meggyőző érveléssel hangsúlyozta itteni értékmentő erőfeszítéseinek kivételes jelentőségét. Cikkeivel jelentékeny mértékben hozzájárult professzor úr munkásságának alaposabb feltáráshoz és behatóbb értelmezéséhez, szellemi örökségének ébren tartásához és ápolásához.” Nagyné Kiss Mária laudációját Suppné Tarnay Györgyi készítette és mondta el, hangsúlyozva a következőket: „A debreceni műhelyben Kovács Máté

szellemében folyt az oktatás, s a személye iránti tisztelet egyik hozadéka Nagyné Kiss Mária népművelő-könyvtár szakos hallgató biobibliográfiája, melynek első változatát Kovács Máté halálának első évfordulójára, 1973-ban készítette el munkássága 1945 és 1972 közötti időszakára vonatkozóan, mellyel a Tudományos Diákkörök XI. Országos Konferenciáján I. helyezést ért el. Majd ezt a munkát továbbfejlesztve, 1927-től 1982-ig teljességre törekvően dolgozta fel a professzor úr hagyatékát: *Kovács Máté szakirodalmi munkássága és a róla szóló irodalom* címen, *Kertész Gyula* és *Kovács Ilona* szakmai segítségével – mely napjainkig a Kovács Máté-kutatás alapját képezi.” Az ülés utolsó részében a két díjazott személyes emlékeket és saját pályafutásának egyes állomásait idézve köszönte meg az elismerést. Korompay Gáborné Kovács Máté személyes tulajdonságait is kiemelte beszédében: „Kiváló pedagógiai és pszichológiai érzéssel ismerte fel az emberek kvalitásait és korlátait. A helyzet megkívánta határozottsággal vagy körültekintő tapintattal avatkozott az ügyekbe, mindig célratörően és ritkán eredménytelenül. Olyan emberi tulajdonságok tették nemessé, amelyek ki-

veszőben vannak, nem csak tudta, hanem gyakorolta is a tisztelet, a hála és a szeretet gesztusait. [...] Nyugdíjas éveimben mint a Kézirattár vezetője gondjaimba vettem a DEK irattárát. Az egykorú dokumentumok rendezése közben egyre világosabbá vált előttem, hogy milyen rendkívüli személyiség lehetett az, aki hazánk legkeservesebb éveiben bölcsességével, türelmével, segítőkészségével, diplomáciai érzékével, megalkuvások nélkül, de okos kompromisszumok árán nem csak vezette, mentette át intézményét és munkatársait a nehézségeken, hanem figyelemre méltó eredményeket is el tudott érni.” Nagyné Kiss Mária megemlékezésében azt a hathatós segítséget köszönte meg, amelyet Kovács Máté családjától kapott a hagyaték feldolgozása és a bibliográfia elkészítése idején.

Végül a résztvevők szerény vendéglátás melletti kötetlen beszélgetéssel fejezték be az ünnepet. ■

„Szétlátásaim a világba”

Balázs János (1905–1977)
életmű-kiállítás

A kiállítás megtekinthető

2013. március 14-ig
a könyvtár nyitvatartási idejében.

Helyszín

Országos Idegennyelvű Könyvtár
Rendezvényterem és Átrium
Budapest, V. kerület, Molnár u. 11.

Támogatók

Nemzeti Kulturális Alap
Nógrádi Történelmi Múzeum

Telegdi Ágnes íróő meséit hallgathatták meg az óvodások december 3-án a Móricz Zsigmond Városi Könyvtár által szervezett író-olvasó találkozóő. Bizonyára sok gyermek és szülő számára ismerősen cseng Barnabás macsó neve. Ő az a medvebocs, akivel találkozhattunk már a Mackóóvodában, az erdei vidámparkban, vagy karácsonyra készülődve az ünnep fényeiben.

Advent volt, a várakozás ideje. Az óvodások is izgalommal várták már a karácsonyt. *A karácsonyi varázsgömb* című mesében Barnabás is várta már az ünnepet. A kicsiket a mesehallgatáson kívül illusztrációk segítették abban, hogy minél közelebb érezzék magukhoz a történetet. Ágnes természet iránti szeretete leginkább a hobbiájában mutatkozik meg, hiszen fotózza az élővilág gyönyörűségeit, a madarakat, a vadon élő állatokat, a háziállatokat. A közelgő ünnephez kapcsolódóan ráadásként meghallgathattuk a vörösbecy és a zöldfenyőfa meséjét is, amelyből kiderül, miként talál otthonra a kismadár a karácsonyfadíszek között.

Az íróő megsúgta a gyermekeknek, hogy az ő karácsonyfájuk bizony az erkélyen lakik, ahol sokan megcsodálhatják, és nagy előnye, hogy nem hullik le olyan hamar a levele, mint a meleg szobában.

Az előadás végén hatalmas tapssal nyugtázta a közönség, hogy mennyire jól érezték magukat a műsoron. A kicsik végül rajzban örökíthették meg a találkozó számukra legemlékezetesebb pillanatát. Ki-ki vörösbecyét a fenyőágon, Barnabás macsót az ajándékokkal, vagy éppen a madarak viaskodását rajzolta le. Az elkészült munkákat sokan az előadónak ajándékozták, de volt olyan gyerkőc, aki az édesanyjának is rajzolt, így a délelőtti élmények kis szeletét megmutathatta otthon a családjának.

Telegdi Ágnesnek köszönjük a sok jó szót, köszönjük az ünnepi ráhangolódást nyújtó történeteket, és persze a szívből adott ajándékokat: a Barnabás macsót, valamint a madaras naptárakat. Ő így kívánt a Fürdő Utcai Óvoda jelen lévő gyermekeinek, könyvtárunk munkatársainak és olvasóinak békés, áldott ünnepeket. ■

Gyermekkönyvtárunk öt alkalomból álló foglalkozássorozatot tartott a Kőkúti Általános Iskola első osztályos tanulóinak az új TÁMOP-os pályázati lehetőség keretében.

A *Meseország* című program 2012. november és 2013. január között zajlott a gyermekkönyvtárban. A sorozat első alkalmával Meseországba kalauzoltuk el a kicsiket, akik Bergengócia királyának lakomájára kaptak meghívást. Útjukon próbákat kellett kiállniuk, amelyek segítségével megismerhették a könyvek lakóit, a könyvtári tudnivalókat. Végül a „királyi palotában” elmesélte a király egyetlen lányának, a szomorú királykisasszonynak a történetét. A jelképes vascora sem maradt el, a gyermekek kis cukorkákat kaptak: így köszöntük meg, hogy részt vettek ezen a kalandos, repülőszőnyeges utazáson.

A kellő ráhangolódás után a további alkalmak már Boldizsár Ildikó és Szegedi Katalin *Királyfi születik* című meséjére épültek. A pályázat lehetővé tette a könyv nagyobb példányszámban történő megvásárlását, így minden gyermek maga lapozgathatta a mesekönyvet. A madarak meghatározói a történetnek, ezért a képek alapján sorra vettük, milyen fajta madarak a szereplők. A diákok nagyon ügyesen felismerték a szárnyas állatokat a képek alapján, így a hattyútól kezdve a harkályon át a sasig sokféle fajt láthatunk. Adódott a kérdés: „én milyen madár lennék?” A gyermekek rajzaikkal válaszoltak a kérdésre, ki-ki hattyú, lúd, pacsirta, sas lenne a legszívesebben. En-

nél a feladatnál a színes ceruza volt a rajzeszköz. Később már azt örökítették meg zsírkrétával, mely kedves tárgyukat, ruhadarabjukat stb. adnák oda szívesen a rászorulóknak. A történetből kiderült ugyanis, hogy a vörösbegy adakozó, nagylelkű madár, így az ő példáját igyekezzünk mi is követni.

A mese szerint a királyfi arra kereste a választ, hol volt, mielőtt megszületett. Madár barátai, a hollók (Emlékező és Gondolkodó) megmutatták neki a titkot, kiderült, melyik madártól milyen értékes erényeket kapott a földi életére. Gyakorta mondják, hogy nevünkben a sorsunk. A Kőkúti Általános Iskola elsősei most megtudhatták, mit jelent a keresztnévük. Könyvtárunk ezzel a kis útravalóval köszönte meg nekik a sorozatban való részvételt. Reméljük, ők sem felejtik el, és te is vésd jól emlékezetedbe, kedves olvasó, hogy *királyfinak, királylánynak* születted!

Köszönjük a Kőkúti Általános Iskola 1. d osztályának: *Molnár Inez, Pálmai Liza, Beleznai Lara, Piricz Szonja, Dávidházi Balázs, Gombos Balázs, Pap Martin, Szakáll Szilárd, Lunzer Levente, Giczi Attila, Bodnár Dániel, Nagy Sándor, Pápai Brendon, Farkas Kristóf, Evgenyij Guszmanov, Horváth Levente.* Tanítók: *Simon Mariann, Árváné Körmendi Judit.* ■

Terjed a dal, teljesedik

A Menner Bernát Zeneiskola tanulói által előadott gyönyörű népdalokkal kezdődött a rendezvény, s ez kitűnően összecsengett az utánuk következő irodalmi műsorral.

Ritkán hallható válogatást élvezhettek a Móricz Zsigmond Városi Könyvtár és a Várkanyar Kávézó vendégei. Az *Egy csészényi hang* január 16-ai előadása a finn-ugor népköltészetből építkezett, s a versek között felhangzottak a rokon népek különös hangulatú, mégis furcsán ismerős népdalai. A versmondó *Durzák Anna* bővölt, ráolvasott, igézett és a műsor minden másodpercében újabb színeket és hangulati árnyalatot vetített elénk. Hol egy sámánasszony varázsolt, hol egy büszke férfi indult vadászatra, hol egy haldokló lány szólt egy balladából. Humoros villanások is megjelentek, s egészében a természeti népek ösztönös életigenlése, egészséges életöröme, a természettel való eredendő össze-

fonódása, törvényeinek feltétlen tisztelete süttött a felidézett részletekből. Az összeállítás Képes Géza könyvéből, a *Napféltől, éjféltől* született, melyet a hertvenes években adtak ki, s a rokon népek népköltészetének bő tárházát vonultatja fel. A versek között *Miklós Józsefné* kitűnő érzékkel szólaltatta meg a dalokat, finoman visszafogott gesztusokat használva, hol a felhőtlen boldogságot, hol pedig a gyász fájdalmát érezhettük énekéből.

A nézők gyakran könnyes szemmel, olykor halk derűtséggel kísérték az előadást, melynek végén hosszú vastapssal honorálták az előadók szívet-lelket gyönyörködtető tolmácsolását. ■

Az oldalt írta: Petrozsényi Eszter

Ellopott gyerekkor

Ezzel a címmel hangzott el a Móricz Zsigmond Városi Könyvtárban a *Kamasz panasz* című sorozat legutóbbi előadása. A serdülők gondjainak, viselkedési zavarainak gyökerére, alapvető fontosságú szülői, nevelői magatartásformákra hívta fel a figyelmet *Szentessy Éva* nevelésszociológus január 19-én, délelőtti előadásában.

Tudományos igénnyel, de könnyed stílusban, a megjelent fiatalok számára is jól érthetően adta elő a súlyos (magvas) gondolatokat. A felnőttek legfontosabb teendője a gyermek számára kijelölni a határokat. Ilyen korlátok, keretek nélkül talajt veszített lesz a fiatal, és ez a későbbi fejlődését rossz irányba terelheti. A korlátozást azonban nagyon fontos szeretettel, állandóan hangsúlyozott szeretettel alkalmazni,

hogy a serdülő tudja, hogy ez nem ellene, hanem az ő érdekében történik. Fontos szemléletváltás zajlott, illetve zajlik még napjainkban is. A régi, tekintélyelvű nevelés helyébe fokozatosan liberálisabb, megengedőbb szemlélet lép, ám ez sosem válhat egyenlő, horizontális viszonyra a szülő és a gyermek között, különben kezelhetlenné válik a fiatal. A felbomlott családok számának növekedésével egyre többször emeli „társává” a gyermeket a szülő, s ez hatalmas terhet rak a fejlődő, még kiforratlan kamasz személyiségére. A nevelésben a túlzott pszichés kötődés is lelki torzulásokhoz, későbbi személyiségzavarokhoz sőt: fizikai betegségekhez vezethet.

Fontos tehát az egyensúly megtalálása, és mindennek alapját kell, hogy képezze a szeretetteljes családi légkör és a bizalom a gyermek és a szülő között. ■

Hallottak már *Móricz János* geológusról? Hihetetlen felfedezéseiről? Az ecuadori Tayos-barlangban tett expedíciójáról, mely kutatás vezetője *Neil Armstrong* űrhajós volt? „A holdra lépés élményét elhomályosítja, amit ott láttam” – jelentette ki az űrhajós.

A barlang falain elhelyezett, arannyal borított fémlemezeken egy ősi tudás jelenik meg, rovott jelekkel. Második expedíciót is terveztek, de abban már nem vett részt Móricz János, mivel nem látta biztosítottnak, hogy a leletek a helyükön maradhatnak. A kutatások kiderítették, hogy nem csupán egyetlen barlangról van szó: egész barlangrendszer húzódik az Andokban, több országon átnyúlva. Az indián mondák tanúsága szerint valami óriási kataklizma elől mentették ide az ősi tudást a régiek. 2011-ben éppen Tatán alakult meg a Móricz János Kultu-

rális Egyesület, melynek egyik célja a szellemi hagyaték ápolása és a leletek tartalmának megismertetése a világgal. Vezetője *Varga Zoltán* geológus, aki középiskolás korában hallott először *Móricz János* felfedezéséről, azóta is elkötelezett híve a kutatás folytatásának. Körmenden a helyi kulturális egyesületek támogatásával nemzetközi konferenciát szervezett, melyen az argentin és az ecuadori nagykövet is részt vett *Móricz János* ügyvédje mellett, aki az egész felfedezést dokumentálta. Ilyen jellegű tényfeltáró bemutatkozásra az érintettek részéről évtizedek óta most először került sor. 2013. február 6-án a Móricz Zsigmond Városi könyvtár olvasótermében *Varga Zoltán* ezekről mesélt, vetített, s beszélt a felfedezések magyar nyelvészeti, őstörténeti vonatkozásairól a szokatlanul nagy létszámú közönség lelkes érdeklődésétől kísérve. Ezúttal nem kizárólag tataiak érdeklődtek: a megye minden részéből, sőt Budapestről is eljöttek meghallgatni a nagyszerű előadót, aki megpróbál szembeszegülni az ortodox történelmi hagyományokkal.

Vajon sikerül neki? ■

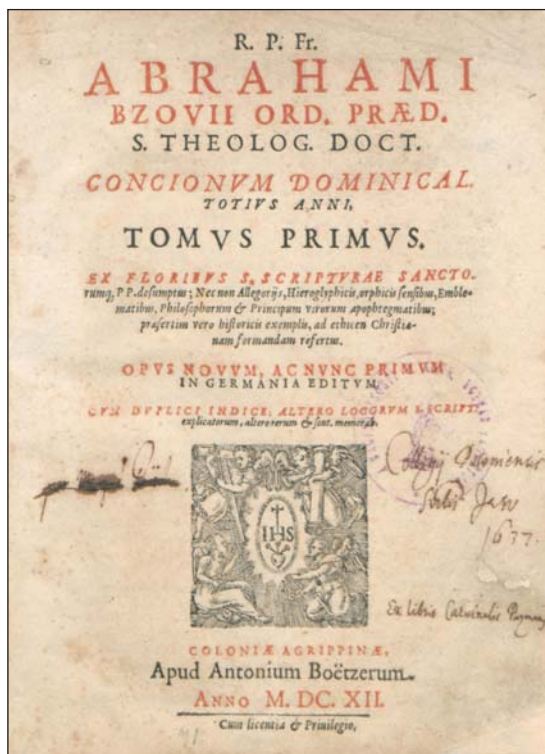

Újabb kötetel egészült ki a Pázmány Péter pozsonyi magánkönyvtárából származó, a jelenkori Magyarországon őrzött kora újkori nyomtatvány-kollekció. A kötet Abraham Bzovius (Bzowsky) domkos szerzetes kétkötetes, egybekötött vasárnapi prédikációinak gyűjteménye *Concionum dominicalium totius anni tom. I-II.* (Coloniae Agrippinae, apud Antonium Boetzerum, 1612) címen.

Abraham Bzovius vasárnapi prédikációinak gyűjteménye jelenleg magántulajdonban van. Tulajdonosa előzőkenyven hozzájárult ahhoz, hogy kötetét bemutasuk az érdeklődő nagyközönség nyilvánosságának a budapesti Egyetemi Könyvtár 2013. március 29-éig látogatható *Pázmány-relikviák a budapesti Egyetemi Könyvtárban* című kiállításán. A nyomtatvány fizikai meglétével, előkerülésével nem csupán a jelenkori Magyarországon őrzött, Pázmány pozsonyi könyvtárából származó kötetek száma nőtt huszonhétől huszonnyolcra (ami immár összesen harminckét művet jelent az önálló nyomtatványok egy köteté kötésének gyakorlata miatt), hanem gyarapodott a magyarság elidegeníthetetlen nemzeti kincsestára is.

A kötetről *László Mihály* 1987-ben a *Magyar Könyvszemlében* mint a nagybörzsönyi plébániai könyvtár egyik kötetéről adott hírt. A nyomtatvány a nagybörzsönyi plébániahivatal és könyvtár felszámolását követően lappangott, majd 2008-ban az *Új Magyar Athenás, válogatás az Alexandra Antikvárium kincseiből* című, tanulmányokkal kiegészített antikvár-katalógusban bukkant fel újra.

A Bzovius-kötet címlapján egy áthúzott, de jól olvasható XVII. századi használói bejegyzés („Pro magist. Poëtae”) és a pozsonyi jezsuita kollégium sérült tulajdonosi bejegyzése („Collegij Posoniensi Societatis Jesu 1637” [végéről valószínűleg a papír sérülése miatt hiányzik a „19. Martij”, Pázmány Péter halálának napja]) szerepel, az utóbbit egykorúan kiegészítették az „Ex libris Cardinalis Pazmany” szöveggel. A kötet fizikai állapota kifogástalan: a pergamenkötést javították, a leszakadt, minden bizonnyal színes selyemkötőket vékony bőrkötőkkel pótolták, s új az oromszegés is. A kötet első öt és utolsó hat levelét gondosan restaurálták, tisztították és kisimították. ■

Abraham Bzovius (Bzowsky):
Concionum dominicalium totius anni tom. I-II.
(Coloniae Agrippinae, apud Antonium Boetzerum, 1612) címlap
A pozsonyi jezsuita kollégium tulajdonosi bejegyzésével

Könyves farsangi mulatságot tartottak az oroszlanyi Gárdonyi Géza Városi Könyvtárban. Az ötletes jelmezekbe öltözött gyermekek Szlezákné Molnár Katalin gyermekkönyvtáros vezetésével ügyességi és logikai játékokat játszottak. Megválasztották a bál szépét, Misi mókus a közönség szavazatával győzött. A Császári Pékség által felajánlott tortát az Aranyhajú hercegnő kapta.

A gyermekkönyvtár rendezvényén sor került a *Ne habozz, lapozz!* olvasási verseny eredményhirdetésére is. Az ötvenkét csapatból a legeredményesebben végzeteknek Takács Tímea igazgatónő örömmel gratulált és adta át a jutalmakat. Bízunk abban, hogy az oroszlanyi és a járási iskolák csapatmunkájával zajlott vetélkedőn részt vett diákok felismerik és hírét viszik annak, hogy micsoda értékek vannak az írott szóban!

A *Ne habozz, lapozz!* verseny helyezettei:

3–4.osztály:

I. Jól Olvasó Szupercsapat – *Csonka Lilla Csenge, Rokosz Nóra, Tóth Dzszenifer Petra* – Felkészítő tanár: *Szűcs Erzsébet* / Dadi Református Egyházközség ÁMK

II. Kobrák – *Piroska Dániel, Bauer Fanni, Horváth Eugénia Vivien* – Felkészítő tanár: *Gyurenka Ágota* / József Attila Általános Iskola

II. Nyerő Hármas – *Varga Zoltán, Czettis Kinga, Rosta Dániel* – Felkészítő tanár: *Mátisné Lócskai Judit* / Hunyadi Mátyás Általános Iskola

III. Sólymok – *Marton Zoltán, Csikos Csanád Tibor, Szabó Bence* – Felkészítő tanár: *Gyurenka Ágota* / József Attila Általános Iskola

5–6.osztály:

I. Fehér Tigris – *Bíró Bernadett, Kovács Daniella, Pintér Erik Róbert* – Felkészítő tanár: *Valter Terézia* / József Attila Általános Iskola

II. Fürkészek – *Dubnicz Anna, Makovi Anita, Tóth Lilla* – Felkészítő tanár: *Agócsné Batta Katalin* / József Attila Általános Iskola

III. Tulipán – *Elefánthy-Tarnai Viktória,*

Fidrich Zsanett, Kása Fanni – Felkészítő tanár: *Valter Terézia* / József Attila Általános Iskola

7–8.osztály:

I. Csacska Macskák – *Sós Nikolett, Sztruhár Szilvia Kíra, Király Viktória Mónika* – Felkészítő tanár: *Szekeres Enikő* / Hamvas Béla Gimnázium és Szakképző Iskola

II. Most Mutasd Meg! – *Poós Tamás, Farkas Gergely, Hideg Jolán* – Felkészítő tanár: *Valter Terézia* / József Attila Általános Iskola

III. Story-Molyok – *Kerekes Ádám, Sunyovszky Károly, Szakonyi Anikó* – Felkészítő tanár: *Agócsné Batta Katalin* / József Attila Általános Iskola

9–12.osztály:

I. Bronte Sisters – *Schaffer Melinda, Kovács Ágnes, Csorba Csilla* – Felkészítő tanár: *Oláhné Fidrich Éva* / Hamvas Béla Gimnázium és Szakképző Iskola

II. Tikkadt Szöcskenyáj – *Horváth Katalin, Grózly Viktória, Németh Laura* – Fel-

készítő tanár: *Oláhné Fidrich Éva* / Hamvas Béla Gimnázium és Szakképző Iskola

III. Directioners – *Kristyák Cintia, Batalka Klaudia, Fekete Fanni* – Felkészítő tanár: *Mészárosné Fülöp Laura* / Hamvas Béla Gimnázium és Szakképző Iskola ■

Ismét nagy érdeklődés övezte az orosz-lányi Gárdonyi Géza Városi Könyvtár *Így írnak Ők...* című rendezvénysorozatának újabb előadását. Ezzel az eseménnyel vette kezdetét a könyvtárban a Gárdonyi emlékév.

A találkozón *Nemes János* mutatta be az *Egri harangok – In Memoriam Bornemissza Gergely*, valamint az *Eger veszedelme* című saját könyveit. *Takács Tímea*, a rendező intézmény igazgatója köszöntötte a megjelenteket, majd *Szlezákne Molnár Katalin* könyvtáros közre-

működése mellett mutatták be a történelmi műveket. A szerző hivatásos katona volt, rengeteget olvasott. Különösen nagy hatással volt rá Gárdonyi Géza *Egri csillagok* című korszakalkotó remekműve. Ez ösztönözte a könyvek megírására, melyekbe saját élettapasztalatait is beleszította.

Első kötetét egy sikeres pályázatnak köszönhetően adták ki. „E könyv mindnyájunknak íródott. Hogy megvilágítsam a múltat. Mit így láttam én” – vallotta Nemes János. ■

Könyvadományok Oroszlánynak

Budapesten, a Rákóczi Szövetség központi irodájában került sor azon könyvek átadására, melyeket – a tavalyi évhez hasonlóan – támogatásként kapott az orosz-lányi Gárdonyi Géza Városi Könyvtár, valamint a Rákóczi Szövetség Oroszlányi Szervezete.

Az adományokat *Csáky Csongor* főtitkár és *Bajnóczi Gábor* szervezési munkatárs nyújtotta át *Takács Tímea*

igazgatónőnek és *V. Nagy Csaba* civil szervezeti elnöknek. A támogatásnak köszönhetően az orosz-lányi könyvtár harminc új, főként szépirodalmi művel gazdagodott. A Rákóczi Szövetség Oroszlányi Szervezete nyolcvan nagy értékű, történelmi témájú könyvet kapott, melyeket az április 20-án megrendezésre kerülő nemzetközi történelmi vetélkedő résztvevőinek jutalmazására használnak fel.

Az Oroszlányba került száztíz könyv értéke megközelíti az ötszázezer forintot. ■

Bácskai János, Ferencváros polgármestere és *Fodor Péter*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) főigazgatója együttműködési megállapodást írt alá a Boráros téri könyvtárban február 15-én, mely a *Könyvet házhoz* szolgáltatás feltételeit újítja meg a Ferencvárosban.

Az együttműködés ferencvárosi lakcímmel rendelkező hatvanöt év feletti, illetve mozgásukban korlátozott polgárok számára biztosítja könyvtári dokumentumok, valamint ezek használatát segítő eszközök házhozszállítását.

A lehetőség átmenetileg megváltozott élethelyzetben – pl. baleset, betegség miatt hosszabb ideig házhoz kötöttek; veszélyeztetett kismamák esetében – is igényelhető.

A *Könyvet házhoz* szolgáltatás keretében a kiszállítás ingyenes; a beiratkozásra, kölcsönzésre vonatkozó szabályok pedig a FSZEK használati szabályzatában foglaltak szerint érvényesek.

A kiszállítás a Ferencvárosi Szociális és Gyermekjóléti Intézmények Igazgatósága segítségével történik.

Hogyan vehető igénybe a szolgáltatás? Az igényeket a jogosultak a közreműködő könyvtárakban (Börzsöny utcai könyvtár, illetve Boráros téri könyvtár) személyesen, telefonon, e-mailben, továbbá a gondozónőn keresztül jelezhetik.

Ferencváros Önkormányzata és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár partnerségét erősíti, hogy a kerület külön együttműködés keretében a ferencvárosi lakcímmel rendelkező kismamák és nyugdíjasok beiratkozási díját 2013-ban átvállalja. ■

Száz éve született Weöres Sándor

Weöres Sándor költő, író, irodalomtudós születésének századik évfordulója alkalmából szervezett előadást a Petőfi Sándor Városi Könyvtár Könyvek Klubja olvasóköre február 21-én. A rendezvényen *Juhász István* nyugalmazott gimnáziumi tanár, Kiskunfélegyháza díszpolgára méltatta a költőt. Weöres Sándornak már tizennégy éves korában vidéki lapokban jelentek meg versei, tizenkilenc évesen pedig országosan ismertté vált a sajátos hangú költőt. Műveiben együtt jelennek meg az antik mítoszok és a modern élet képei. Gyermekverseiben váltakoznak a lírai és egyéni tartalmú életbölcseletek. Elbeszélő költészetében korok és témák szeszélyesen váltakoznak.

Forrás: www.felegyhazitv.hu

Új helyen a debreceni zenei könyvtár

Új helyen látogatható a zenei könyvtár: a debreceni intézményegységesítés megvalósulásával a gyűjtemény – a Gambrinus közből megközelíthető régi otthona után – a Méliusz Juhász Péter Könyvtár központi, Bem téri épületében kapott helyet (csakúgy, mint az addig a Hatvan utcán lévő helytörténeti fotótár, illetve a sokáig a Batthyány utcán működő központi olvasóterem).

Forrás: www.haon.hu

Könyvtárról könyvtárra

Olvassunk minden nap!*

◆ Lévai T.

Az embert a munka és az ezzel együtt járó gondolkodás tette emberré. Ne veszítsük el emberi mivoltunkat, gondolkodjunk s olvassunk minden nap!

Illyés Gyula szerint: „A könyv mi vagyunk, emberek! A könyvet szeretni anynyi, mint az embert szeretni, a könyveket olvasni, mint az emberiség jövőjét, magunk kincses békéjét építeni.”

Mielőtt belevágnánk a beszélgetésbe *Tóthné Baditz Apollóniával*, a Csepeli Munkásotthon Alapítvány könyvtárának könyvtárosával, pillantsunk vissza az utóbbi csaknem száz év itteni könyvtári eseményeire.

A csepeli munkások életében mindig jelen volt a könyv, az olvasás szeretete. A Csepeli Általános Munkáskönyvtár története – *Drucker Tibor* szakavatott kutatásai nyomán tudjuk – az első világháborúban kezdődött: két esztendő múlva lesz száz éve, hogy a Pickerman-féle Szürke ló vendéglőben, 1915-ben megkezdte működését – hozzávetőlegesen nyolcvan-száz könyvvel. Zömében szépirodalmi művek tartoztak a kínálatba. Az első hat évben Balázs Kálmán vezette a könyvtárat.

Amikor a József utcában felépült a Munkásotthon, 1919-ben a könyvtár is ott talált új otthonra. A frissen politikai hatalomhoz jutott munkások szélesebb kínálatú könyvtárat álmodtak meg. A csepeli vasasok 1919-es közgyűlése komoly összeget szavazott meg a könyvtár bővítésére.

A munkáskönyvtár a Tanácsköztársaság összeomlása után is megmaradt, s az azt követő negyed évszázadban jól szolgált a csepeli proletárok olvasási igényeit.

1921 után a munkásotthonban működő szakmai szervezetek mindegyike saját könyvtárral rendelkezett: volt vasas, fás, építő, földmunkás és ifjúmunkás könyvtár is. 1938-ban ezeket a szakmai könyvtárakat egyesítették. Eleinte csak vasárnap délelőtt tartottak nyitva, de a '30-as évek közepétől – a nagy érdeklődésre való tekintettel – beiktattak egy hétköznapi könyvtárnapot is.

A könyvtár adományokból és egyéb bevételekből gyarapodott, ám sok olyan könyv került a készletbe, melyet a munkásművelődés szempontjából nem tartottak értékesnek. A vezetőség úgy döntött, hogy ezeket is kölcsönözhetik, de a könyvtárosok a silányabbnak vélt (ponyvák, detektívtörténetek, bestsellerek) művek mellé értékesebbnek tartott könyveket is ajánlottak. Így az olvasók lassan megbarátkoztak Jókaiival, Móriczcal, Zolával is.

* Az írás megjelent a hírKOMP weboldalon.

A húszas évek közepétől a könyvtár évente száz kötetel gyarapodott, s a könyvek összetétele is módosult. A harmincas évek elején már ezeröttszáz kötetből válogathattak a könyvtár látogatói. A szépirodalom és a műszaki könyvek mellett már jelen voltak Marx, Engels művei és a Népszava-kiadványok is. Később az olvasók részére nehezen hozzáférhető (Ehrenburg, Jack London, Gorkij, Upton Sinclair) műveket is kölcsönöztek. A rendszeres könyvtárlátogatók és az irodalombarátok közül kerültek ki a későbbi idők munkáskönyvtárosai.

A szakmai könyvtárak 1938-as egyesülése után jelentősen fellendült a könyvtár forgalma. A könyvtár a '40-es évek elejére a Csepel-sziget legjelentősebb gyűjteménye lett. A második világháború alatt is zajlott a kölcsönzés, annak ellenére, hogy 1943-ban a hatóságok légvédelmi szolgálatosokat szállásoltak a munkásotthonba, és a könyvtárszobákat hálótermékké alakították.

Olvasó és Kiránduló Nagyik Klubja

1944 elejére a könyvtárnak háromszázhetven olvasója volt, és az egyesítés óta négyezer kötetet kölcsönöztek ki.

1944. március 19-én, az ország német megszállása után a Nemzeti Munkaközpont foglalta el a munkásotthont, s megszűnt a könyvtári tevékenység is. A könyvtárosok és az olvasók a könyvek

egy részét „hazamentették”, vagy elrejtették az otthon színháztermének padlásán. Amit nem sikerült biztonságba helyezni, azt 1944 őszén elhurcolták a nyilasok. A könyvtár maradványaira részben a budai Várban, részben a Margitszigeten letek rá a felszabadulás után a csepeliek. Az így fellelt és hazamentett, nagyjából ezeröttszáz darabos könyvállománnyal kezdett új életet a könyvtár 1945 szeptemberében.

1946-ban már kétezer-háromszáz, 1947-ben kétezer-kilencszáz-háromezeröttszáz könyv volt a munkáskönyvtár állománya.

A Csepel Művek Központi Könyvtára – tisztes elődök méltó utódaként – 1950 januárjában önálló helyiségbe költözött, a Rákóczi Ferenc útra. A könyvek darabszáma – ekkor már nyolcvanezer kötetet számlált az állomány – jól tükrözte az átalakulás mértékét.

A forgalomra jellemző, hogy 1962-ben a központi és a műhelykönyvtárakban száznégyszer fordult meg, és a kikölcsönzött kötetek száma kétmillióöttszázhatvanötezer volt.

A Csepel Vas- és Fémművek Szakszervezeti Trösztbizottsága 1966-ban öt-éves könyvtárfejlesztési programról döntött, s elhatározták, hogy a munkásotthon költségvetésének csaknem egyharmadát a könyvtárakra kell fordítani.

1967-ben megkezdtek az új munkásotthon könyvtárának előkészítését, új olvasótermet, kézikönyvtárat terveztek, s tapasztalatokat gyűjtöttek más könyvtárraktól a lehetséges berendezésre.

1968 novemberében megnyílt a munkásotthon könyvtára, s ekkor új fejezet kezdődött a csepeli munkásművelődésben. Az olvasóterem tanulást, lemezhall-

gatást is lehetővé tett, és a szabadpolcos válogatás egyre több látogatót vonzott. A könyvtár hazánk legnagyobb üzemi, szakszervezeti könyvtárhálózatának központja lett. Működött még a Rákóczi Ferenc út 89.-ben a fiókkönyvtár, továbbá harminchat üzemi, letéti könyvtár is.

Az 1970-es évek elejére sikerült megállítani a hatvanas évek végén tapasztalt olvasói létszámcsökkenést. Az évtized közepén már tizenegyezer-hatszáz olvasója volt a hálózatnak. Bebizonyosodott, hogy a könyvtár nemcsak polcok sora és könyvek rengetege, hanem fő vonzerejét az ott dolgozó könyvtárosok személyiségének varázsa jelenti, akik rendezvények szervezésével, kiállításokkal tették élővé a könyvtárat.

1975-ben *Söptei Jánosné* és két munkatársa, *Rettich Béláné* és *Dóra Béláné* komoly szakszervezeti elismerésben részesült az elvégzett eredményes munkáért. A könyvtár 1977-ben elnyerte a „Kiváló közművelődési könyvtár” címet. 1980-ig további minőségi fejlődés következett a könyvtár életében: ugyan az olvasók száma és a kölcsönzött kötetek mennyisége némileg csökkent, de javult az állomány megoszlása és jobbak lettek az anyagi-technikai feltételek.

Komolyzenei klubot indítottak, zenetörténeti előadásokkal és lemezbemutatókkal. Növekedett a könyvállomány – jól állták a versenyt más, frissen alakult könyvtárakkal.

Az évtized végére fokozatosan felszámolták a szűkös, életképtelenné vált letéti könyvtárakat. 1979-ben már 174 500-ra növekedett a könyvállomány. Tizennyolc főfoglalkozású könyvtáros, két könyvkötő és három adminisztrátor dolgozott a könyvtár apparátusában.

Archív fotó: Csepel Újság 2007, Mizik Zsuzsa

1978-ban megnyitották a gyermekkönyvtárat: vezetője, *Farkasné Mihályi Zsuzsa*, rendszeresen szervezett könyvtárbeutatókat, könyvtárhasználati órákat, így népszerűsítette a gyermekkönyvtárat.

1980 és 1985 között érzékelhetővé vált a gazdasági helyzet romlása, s ez a könyvtárra is kihatott: a gyárban foglalkoztatottak számának megfogyatkozásával párhuzamosan csökkent az olvasói létszám, ám közben tovább gyarapodott (kétszázhétezer darabra) a könyvállomány, s már csak tizenkét könyvtárost foglalkoztattak.

A nehezebb körülmények között is áldozatos munkát végeztek a könyvtárosok: vetélkedőket szerveztek, iskolákkal és más könyvtárakkal építettek ki együttműködést rendezvények létrehozására.

1983-ban *Söptei Jánosné*t *Bálint Lehelné* váltotta a könyvtár élén. Az új könyvtárvezető – a könyvtár életében első ízben – sikeres olvasótábort szervezett gyermekek részére, amely azóta hagyománnyá vált. A gyermekek felnőttek, és rendszeres könyvtárlátogatókká váltak.

A '80-as évek végére felszámolták a Rákóczi Ferenc úti fiókkönyvtárat, s az ottani beiratkozottak kétharmadát sikerült átvezetni a munkásotthon könyvtárába. Az ottani könyvállományt is át-

mentették, s a felesleges példányokat értékesítették, elajándékozták szociális intézményeknek, határon túli magyar könyvtáraknak. 1999 júliusában bezárt az utolsó gyári letéti könyvtár is a CSM Erőmű Rt.-ben.

A rendszerváltozás után – hatalmas helyi vívmányként – a munkásotthon elidegeníthetetlen részeként a könyvtár alapítványi keretben folytatta a munkát. Megőrizték működőképességüket, de közben fájdalmas döntéseket kellett meghozni: az időközben nyolc főre apadt könyvtárosi létszám felétől meg kellett válni, összébb húzódtak, s a korábban külön helyiségekben működött fonotékát és a gyermekkönyvtárat közös kölcsönzőtérbe helyezték.

2000-re a Csepeli Munkásotthon Alapítvány könyvtára 195 négyzetméteren, hatvanezer dokumentummal (könyvek, hanglemezek, videokazetták, CD-lemezek) állt az olvasók rendelkezésére, akik 1169-en voltak. Egyharmaduk aktív dolgozó, egyharmaduk nyugdíjas és csaknem negyven százalék gyermek és diák.

– *Mi jellemzi ma, 2013-ban a Csepeli Munkásotthon Alapítvány könyvtárának tevékenységét?* – kérdezem Tóthné Baditz Apollónia könyvtárostól.

– Jelenleg *Szalainé Kolláth Ilonával* látjuk el a könyvtárosi teendőket, kolléganőm heti nyolc, én heti harminc órában. Több mint három évtizede dolgozunk együtt a Munkásotthon könyvtárában. Jelmondatunk: „Bárki számára bárhonnán biztosítani a szabad, korlátozás nélküli hozzáférést a dokumentumokhoz és információkhoz.” A csepelieknek ma is van igényük a művelődésre, s ezt az igényt szolgáljuk, a munkásotthon értékes, integrált részeként. Az alapítványi

működtetésű ház nem mond le a közművelődési értékekről, s így a mi általános gyűjtőkörű, nyilvános könyvtárunkat a lehetőségeihez mérten támogatja, működteti. Korszerű, szabadpolcos rendszerű könyvtárunk a nehezedő körülmények között is a munkásotthon szerves része maradt. A könyvtár Dóra Béláné könyvtárvezető nyugdíjba vonulása óta (2007. szeptember) a közművelődési csoport irányítása alá tartozik.

Pozitívan gondolkodunk, s rugalmasan alkalmazkodunk: igyekszünk kiszolgálni az új igényeket is. (Nem könnyű állni a versenyt az iskolákra települt, a közösségi közlekedéshez közelebb eső kerületi könyvtárakkal.) A műszaki könyvek a polcon porosodnak, senki nem keresi őket, a tudományos műveket még úgy-ahogy forgatják az olvasók.

A kikölcsönzött könyvek visszahozási határideje négy hét, a folyóiratoké egy hét, a hanglemezeké, hangos könyveké két hét, a videokazettáké két nap.

A könyvtár helybeni használatáért (napilapok, folyóiratok, kézikönyvek olvasása) senkinek nem kell fizetnie. A hetven éven felüliek és a tizenhat éven aluliak számára ingyenes a beiratkozás. Az aktív dolgozók és a tizenhat éven felüliek évente ezerhatszáz forintos tagsági díjat fizetnek, a nappali tagozatos diákoktól és a hetven éven aluli nyugdíjasoktól évi nyolcszáz forintot, az estin és levelezőn tanulóktól évi ezerkétszáz forintos tagsági díjat kérünk.

Megpróbálunk lépést tartani a változó olvasói szokásokkal.

Az utóbbi tíz–tizenkét évben a dokumentumaink száma sajnos ötvenezerre csökkent, s állományunk öregedik: nagy része húsz-harminc éves. Olvasóink egy-

re nagyobb hányada tartozik az idősebb korosztályhoz. Az új könyvek beszerzési lehetősége bevétel függő, de erre mindig megtaláljuk a megfelelő keretet.

– *Miként sikerül frissíteni a könyvállományt a mai, pénzügyileg ínségesebb időkben?*

– A leselejtezett és másodpéldány (duplum) régi könyveinket folyamatosan áruljuk – igen kedvezményes áron (százkétszáz forintért) lehet megvásárolni őket. Az így szerzett bevételt visszaforgatjuk, s új könyveket vásárolunk. Rendszeresen kapunk – zsákszámba – magán-személyektől ajándékkönyveket. Ezek egy részét bedolgozzuk állományunkba, a többit pedig ugyancsak eladjuk, és így is – könyvvásárlásra fordítható – pénzhez jutunk.

Az éves tagsági díjak is bevételt jelentenek, és a Csepeli Munkásotthon Alapítvány költségvetéséből is – a lehetőségek függvényében – rendszeresen részesülünk.

Nagy gondot fordítunk állományunk állagának megőrzésére, az új puhakötésű könyveket pedig átlátszó fóliával megerősítjük. Az elhasználódott és leselejtezett könyveket új kiadás megvásárlásával pótoljuk.

– *Ezek a körülmények igazi kihívást jelentenek a könyvtár számára. Hogyan sikerül ébren tartani az olvasók érdeklődését?*

– A fiatalokat nem könnyű megnyerni, idecsábítani. A kereskedelmi televíziók és a számítógép, az internet „jótékony” hatására egyre kevesebben választják a könyvtárat, az olvasást. A korábban jelentős létszámot képviselt főiskolás, egyetemista, középiskolás tanulói réteg nagy része már nem jár hoz-

zánk. Pedig számítógép- és internet-használati lehetőség is várja az érdeklődőket, és biztosítjuk számukra a zavartalan könyvtárhasználatot. A beiratkozott olvasóinknak az internet használata ingyenes.

Szerencsére a Csepeli Munkásotthonban sok olyan gyermek- és ifjúsági program, foglalkozás, szakkör működik, ahova a gyermekek szülői kísérettel érkeznek. Amíg a gyerekek balettórán vagy néptánc-foglalkozáson vannak, a szülők gyakran beülnek a könyvtárba olvasgatni. „Családias könyvtárrá” váltunk, ahol jól lehet beszélgetni is. Később a szülőkkel együtt a gyerekek is be-benéznek.

Minden szerdán délelőtt iskolák részére (időpont-egyeztetéssel, igény szerint) könyvtárbemutatót tartunk, ahol (a Mozi szerda felajánlásával) a kötelező olvasmányok filmvetítéssel egybekötött feldolgozását is segítjük.

Folyamatosan helyet adunk a hátrányos helyzetű gyermekekkel foglalkozó intézményeknek és az óvodáknak könyvtárunk bemutatására.

Az egyre növekvő információéhséget kielégítendő gondoltunk egy nagyot, és felszabadítottuk a kézikönyvtárunkat, s ennek állományát is – igaz csak rövidebb, két-három napos, egyhetes időszakra – kölcsönözhetővé tettük.

Olvasóink tájékozódhatnak a Szikla.21 Integrált Könyvtárkezelő Rendszerhez (www.szikla.net) csatlakozott könyvtárak kínálatáról is. (Folyamatosan rögzítjük hanglemezzállományunkat a Szikla.21 adatbázisába.) Igény szerint kereshetnek és vásárolhatnak a www.regikonyvek.hu antikváriumban. Intézményünk lehetővé teszi a Szalay Könyvkiadó által kiadott könyvek megrendelését és megvásárlását.

Részt veszünk a Tamási Lajos Olvasó Munkás Klub előadásainak szervezésében, az aktuális könyvbemutatókhoz kiállítás is készítettünk a folyosói vitrinben.

Időpont-egyeztetéssel természetgyógyászati előadásokat és felméréseket is szervezünk. Minden hónap első hétfőjének délutánján és kedden egész nap egészségnapot tartunk a könyvtárban: íriszdiagnosztika, csontkovács, Bach-féle virágterápia, méregtelenítés, homeopátia előadásokkal.

Már harmadik éve szervezünk budapesti sétákat nyugdíjas olvasóinknak. Igen sikeresek voltak a parlamenti látogatások és a soroksári arborétum megtekintése is. Igény van a nyugdíjas klubra, ezért megalakítottuk az Olvasó és Kiránduló Nagyik Klubját, az OKNK-t.

Tavaly óriási népszerűsége volt kirándulásainknak: huszonhét kirándulást szerveztünk. A mai napig is több mint harminc tagja van e kis lelkes csapatnak, akikkel múzeumokat nézünk, városlátogatásokat rendezünk. Hozzánk szoktak a nyugdíjasok.

Minden hónapban keddenként tartunk klubnapot a könyvtárban, ahol olvasási élményeinket beszéljük meg, sikerkönyveket cserélünk, és megbeszéljük a külső helyszíni találkozásokat, kirándulásokat.

Havonta legalább egy szerdán elme-gyünk kirándulni történelmi vidékekre, városokba, és hétvégeken (részvételi díjas) szomszédolásokat rendezünk – a Ken-Edi Travel utazási iroda közreműködésével.

Idén már jártunk az Iparművészeti Múzeumban, az Árpád-kilátónál és a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Múzeumban. Márciusban Székesfehérvárt és a bori várat célozzuk meg, áprilisban Budakeszire (Himnusz-szobor, Mezei Mária-emplékház) kirándulunk, májusban a Királyrétre, júniusban pedig Szentendrére tervezzük a túrát. (Tavaly jártunk az Operaházban, a Magyar Nemzeti Galériában, a Gellérthegyi víztározóban és a Csokoládé Múzeumban.)

A szomszédolás keretében tavaly áprilisban Krasznahorka, májusban a Dobsinai jégbarlang volt az úti célunk. Egész napos kirándulásokat szerveztünk Komáromba, Gödöllőre, a Sas-hegyre, Veszprémbe, Vácrátótra.

A költészet napján, április 11-én, *Sipos Mihály* megzenésített versek előadásával tette színesebbé a megemlékezést. Októberban pedig, az országos könyvtári napokhoz kapcsolódva, nálunk is volt „megbocsátás hete”, régi könyvek vására, író-olvasó találkozó, úti beszámoló diavetítéssel.

A 2013-as programunk a jól bevált tavalyi menetrendhez igazodik, s reméljük, hogy ennek hatására tovább növekedik a 2012-ben regisztrált 413 fős beiratkozott taglétszámunk.

A könyvtári vonzerő növekedésével pedig bizonyára meghaladjuk a tavalyi, 4429 alkalommal kikölcsönzött, összesen 11 863 dokumentumot rögzítő statisztikai adatunkat. ■

A dunakeszi városi könyvtár online katalógusának internetes megjelenése után néhány év is elegendő volt ahhoz, hogy a távoli eléréssel történő megkeresések száma az egyre többet tudó és egyre könnyebben használható integrált könyvtári rendszerszoftvernek köszönhetően meghaladja a személyes látogatások számát. A folyamat látványosan felgyorsult a TÁMOP 3.2.4-09/1/KMR uniós pályázat forrásainak támogatásával 2011-ben megvásárolt új, távoli elérést segítő modulok implementálását követően.

A könyvtári portálon valamennyi katalógus és online funkció egységes felületen jelenik meg, ahol az olvasó arról is dönthet, hogy anonim módon vagy azonosítóját használva személyes felületén

lép-e a rendszerbe. Az utóbbi esetben természetesen bővebb és személyre szabott szolgáltatásokat vehet igénybe. Már az egyszerű keresés is lényegesen több információval szolgál, mint korábbi katalógusunk. Az autolink nevű kiegészítő modul segítségével az állományba tartozó dokumentumok borítója, az interneten fellelhető fülszövege, ismertetője, esetenként a teljes digitalizált tartalma is közvetlenül elérhetővé válik.

A személyre szabott szolgáltatásokat az olvasói állapot nevű alkalmazásba lépve vehetik igénybe a beiratkozott olvasók. Ebben a menüpontban önállóan módosíthatják vagy kiegészíthetik a saját adataikat, dönthetnek egyes szolgáltatásaink igénybevételéről; áttekinthetik az

Dokumentum [Vissza] [Keresés] [Belép] [Olvasói állapot] [Chat]

Alkoto=déry tibor: (84/123) (Könyv) (1 Peldány)

[<<<] [<<] [>>] [>>>] [Lista] [Felkutat] [Megoszt] [Megjegyzés]

Cím: Kyvagiokén
Szerző: Déry Tibor (1894-1977)
Szerzőkölz: Déry Tibor
Kiadás: Budapest: Szépirod. Kvk., 1976
ETO: 894.511-31Déry ; 894.511-32Déry
Cutter: D 53
ISBN: 963-15-0724-6
Nyelv: magyar
Oldal: 206 p.
Megj. Tart.: Kyvagiokén : Regényes életrajz ; A gyilkos és én :
UKazon: 762391

Pld.	Raktár	Rakt.jelzet
1. Sz. Fiókkönyvtár: 1 kölcsönözhető; 1 ehivhető		Foglal
1.	1. Sz. Fiókkönyvtár raktár	D 53 f26325

konyvtar.hu ÚJ! - vigye az eget az ikon fölé
www.antikvarium.hu: adatok | tartalom | fülszöveg | borító | könyv.felvásárlás
www.konyvnet.hu: dokumentum nem található
www.kello.hu: adatok
books.google.hu: dokumentum nem található

Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár / TextLib WWW V2.00.02/344 - InfoKer Szövetkezet

Egy könyv részletes adatainak és autolink kapcsolatainak a megjelenítése

aktuálisan kikölcsönzött dokumentumokat, meghosszabbíthatják a lejáró kölcsönzési időt.

Amennyiben olyan dokumentum iránt érdeklődnek, aminek valamennyi példánya éppen kölcsönzés alatt van, úgy előjegyzésbe vehetik. Ugyanitt ellenőrizhetik vagy módosíthatják az előjegyzéseiket.

A nyilvános OPAC távoli használatával új problémák is jelentkeztek, például gyakran előfordult, hogy az online kiválasztott művet az érdeklődő könyvtárba érkezése előtt már más kikölcsönözte. Ennek a helyzetnek a kezelésére készült a Foglалás modul, amelynek segítségével az olvasó meghatározott számú dokumentumot néhány napra félretetethet. Ezt a tranzakciót is teljes egészében a rendszer kezeli. Többek között ennek a két modulnak köszönhető, hogy a 2011-es 2255 darab előjegyzéshez képest 2012-ben már 3539 előjegyzést és foglalást regisztráltunk, ami 57%-os növekedést jelent.

Az informatikai eszközök és szolgáltatások elterjedésével együtt az olvasói érdeklődés még a vártnál is jelentősebb mértékben tolódott az online területek felé. Míg 2011-ben a személyes látogatók száma 40 526 volt, és 41 015 online megkeresés érkezett (beleértve ebbe a könyvtári weblap, katalógusok használatát, e-mailes és telefonos megkereséseket is), addig 2012-ben a személyes látogatók számának 42 669 alkalomra való növekedése mellett az online használat az előző év közel másfélszeresére, 60 911 alkalomra emelkedett.

A könyvtári szolgáltatásokról készített éves statisztikákban még külön soron tartjuk nyilván a helyi és a távoli haszná-

latot, pedig a napi gyakorlat már rég túlnőtt ezen a megközelítésen, sokszor a helybeni használat egyúttal távoli elérést is jelent (például böngészés a webes katalógusunkban a helyi wifi-szolgáltatás segítségével). Más megközelítésben pedig minden távoli elérés lényegében kezdetre vagy lezárásra egy helyben indított információs tranzakciónak. Ez lehet a magyarázata annak, hogy az online szolgáltatások növekedésével párhuzamosan a személyes használat száma is emelkedik.

Ennek a tendenciának újabb lendületet ad az okostelefonok és táblagépek rohamos terjedése. Statisztikai adatok szerint ma már minden harmadik mobilkészülék ebbe a kategóriába tartozik, és további térhódításuk is megjósolható. Webportálunk látogatóinak három-öt százaléka már mobil eszközzel keres fel minket. Számukra speciális, kisebb képernyőn is jól látható, könnyebb navigálást biztosító internetes felületet kell biztosítani.

A jelenlegi fejlesztések középpontjában ez a feladat áll, és már e cikk írásával egy időben elkészült a TextLib webes felületének mobil eszközökre fejlesztett változata.

Bízom abban, hogy hamarosan egyre többen teszik majd telefonjuk kedvenc alkalmazásai közé könyvtárunk mobilra optimalizált elérhetőségét. ■

Hol	Kiadva	Határidő	Késés	Dokumentum	Megj.
Központi könyvtár	2012-12-19	2013-03-12	-	Az első ember	2x hosszabbítvaMa volt hosszabbítva, még egyszer nem lehet
Központi könyvtár	2013-02-05	2013-02-09	-	En, József Attila	Ma kölcsönözte ki, még nem hosszabbítható
Központi könyvtár	2013-02-05	2013-02-09	-	The Symphonic Fellini/Rota	Ma kölcsönözte ki, még nem hosszabbítható
Központi könyvtár	2012-11-30	2013-03-12	-	A kó, a víz és a kutya	1x felszólítva (max:4x) 2x hosszabbítvaMa volt hosszabbítva, még egyszer nem lehet

Az olvasói állapot részlete mobiltelefonon

Játéktan mindazoknak, akik tudnak, szeretnek és akarnak játszani,
játékosan tanítani

◆ Nyirő Gizella

2012. november 16–17-én zajlott Pécsen a Tudásközpontban a Magyar Könyvtárosok Egyesülete által szervezett, *Játéktan* című továbbképzés. A Nemzeti Kulturális Alaptól nyert forrásból könyvtárosok, könyvtárostanárok, muzeológusok és múzeumpedagógusok ingyenesen vehettek részt a képzésen.

A rövid, frappáns megnyitó után *Grastyán Endre* orvosra, idegphysiológusra, egyetemi tanárra emlékeztünk, aki a hippocampus működésével foglalkozó kutatásai által vált méltán híressé. Ugyan

Grastyán Endre

nem pécsi származású, de haláláig itt élt és dolgozott. A megye és a város létrehozta a Grastyán Endre Alapítványt, melynek keretében minden évben egy köztszerteletben álló tudós nyeri el a Grastyán-díjat. 1995-ben szobrot avattak tiszteletére, mely *Rétfalvi Sándor* alkotása. *Bauer Miklós* professzor bemutatta nekünk, milyen is volt Grastyán, a tudós és az ember. Majd sokunk számára ismeretlen területre vitt minket *Péczely László* kutató (Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar – PTE ÁOK), amikor a játék neurobiológiáját próbálta megértetni velünk. Ezután könnyedebb vizekre evezve *Zalay Szabolcs*, a Leöwey Klára Gimnázium igazgatója, főiskolai docens elemezte a játék szerepét, fajtáit, azok megvalósulását egy középiskola falai között. Ezek a falak aztán tovább tágultak *Budavári Klára* gyermekkönyvtáros (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár – FSZEK), *Sramó Gábor* bábművész, igazgató (Bóbita Bábszínház) és *Szász János* fizikus, a PTE Természettudományi Kar Fizikai Intézet tanára magával ragadó előadásával.

A hivatalos program itt véget ért, de a Pécs szépségei, kulturális értékei iránt érdeklődőket fakultatív programok sora várta. Városnézés, a Klimó Könyvtár, a Tudásközpont, a II. Társasjáték-kiállítás és Vásár megtekintése és mackóvarrás.

A második napot nagy izgalommal vártuk, remélve, hasonlóan sok ötletet,

élményt adó lesz. Nos, a vágyak így teljesüljenek, ahogy nekünk! *Tillai Gábor* történész, muzeológus és nem utolsó sorban „nagy mesélő” mutatta be, milyenek is a szórakoztatva oktató programok a múzeumokban. *Battyáni Istvánné* az óvoda játékos világát, míg *Füleki János* családapa négy gyermekével közös játék-élményeit osztotta meg velünk.

Szabolcsiné Orosz Hajnalka, a Csorba Győző Megyei-Városi Könyvtár igazgatója a Tudásközpontban zajló gyermekprogramokat, rendezvényeket ismertetve jó néhány ötletet adott. Ezért is szeretem annyira a különféle könyvtáros összejöveteleket, konferenciákat, továbbképzéseket, mert bár a nap végére nagyon el tud fáradni az ember, de feltöltődik ötlettel, energiával! Hazatérve bele is kezdhet a feladat mindenki számára újszerű megoldásába. *Lászlóné Bauer Nóra*, a MINERVA Könyvtár igazgatója a tehetségpontokról és a játék és a tehetség kapcsolatáról beszélt. *Vincze Mária*, a Pécs-Baranyai Könyvtárostanárok Szakmai Műhelyének volt vezetője *Műhelytitkok* címmel tartott előadást, amely nem csak tartalmában, de előadási stílusában is a játékot, a játékoságot elevenítette meg számunkra.

Hamburger Antalné, az Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központ gyermekkönyvtárának vezetője a *Bölcs bagoly* játék harminc évét mutatta be, amely folyamatos megújulásával igazi kuriózum a könyvtár és a környéken felnövő nemzedékek számára. *Rátkai Andrea* művelődésszervező, közművelődési előadó a Szivárvány Gyermekház házigazdájaként a már említett kiállítást mutatta be. *Bencsikné Kucska Zsuzsanna* könyvtárvezető (FSZEK Terézvárosi Gyermekkönyvtár) zárta a nap előadásait, s így a nap vége felé közeledve is érdeklődve hallgattuk. A program befejezése után, a közös ebéd alatt még beszélgettünk, kinek melyik előadás és miért volt újszerű, különleges vagy éppen tanulságos. Akik ott voltak, egyetértettek velem abban, hogy ez a két nap tökéletes körbejárása volt a témának, hatása jó ideig támogatja mindennapi munkánkat. ■

Ritka fotók a II. világháborúban dolgozó nőkről

Egy ifjú hölgy egy B-25-ös bombázó burkolatát szereli

Ritka, színes fotók kerültek elő a washingtoni Kongresszusi Könyvtárból, a képek a második világháború során otthon maradt, a férfiak helyett dolgozó hölgyeket ábrázolják. A propagandisztikus fotók további amerikai nőket igyekeztek rávenni a munkafelvételre.

Amikor a második világháborúban amerikai férfiak milliói léptek be a seregbe, az otthon maradt hölgyeknek kellett megteremteniük a harcoló apák, férjek és fiúk biztonságos háttérországát, s a férfiak korábbi munkáinak elvégzése is rájuk hárult. Ki banki pénztáros lett, ki cipész, de volt, aki repülőgép-szerelőnek állt. Dave Hallt munkája során a most közzölt színes fényképeket kijavította és élesebbé varázsolta.

Motorellenőrzés 1942 júniusában a kaliforniai Long Beachen

A washingtoni Kongresszusi Könyvtárból származó képeket a Háborús Információs Hivatal (Office of War Information) munkatársa, Alfred T. Palmer készítette. A hivatal és a fotós feladatai közé tartozott a háborús hírek közhírré tétele, kevésbé elegáns szóval: „menedzselése”, a hazaszeretet hirdetése, s ezáltal a nők munkába állásának serkentése. A már a gyárakban dolgozó, mégis elbűvölő és divatos nők bemutatása által akarták céljukat elérni.

(Forrás: mult-kor.hu)

Féreglyukak a könyvtárban

A múlt élőlényeinek nyomai sokféle formában őrződhetnek meg: a talajban rögzült lábnyomként vagy éppen kőbe zárt fosszíliaaként. A világ múzeumi tele vannak ilyen emlékekkel, de hasonlóan érdekes nyomokat találhatunk a művészeti galériákban és könyvtárakban is, ha tudjuk, hol keressük ezeket.

Az alábbi képen egy fametszet látható, amelyet az amszterdami Rijks-museumban őriznek. A kívánt képet egy fátömbbe metszették (dúc), majd az így keletkezett felületet tintával borítva készítettek róla lenyomatokat. A módszer egyike a legrégebb grafikai sokszorosító eljárásoknak: a XV. és a XIX. század között elsődlegesen ezzel a technikával készültek a könyvbéli illusztrációk.

Ahogy a képen is látszik, a nyomaton apró lyukakban hiányzik a festék. Ennek hátterében a rovarok egy érdekes csoportja áll: az úgynevezett álszűfélék, avagy a faféreg. A felnőtt egyedek szá-

raz fába rakják petéiket, majd az ezekből kifejlődő lárvák bebábozódásuk idejéig keresztül-kasul rágják magukat az anyagon. Ez a folyamat egy évig is eltarthat, így ha a metszet alapjául szolgáló dúc fája szúval volt fertőzött, az már csak jóval a használat megkezdése után derült ki.

A menet közben megjelenő lyukak bizonyára nagyon bosszanthatták az adott dűcot használókat, de mivel a metszés újbóli elvégzése drága lett volna, tovább használták az ilyen darabokat is, amelyek lyukai fehér pöttyök formájában örökítődtek meg a papíron. Ezen parányi nyomtatási hibák révén négy évszázad kötetei őrzik a faférges európai történetnek bizonyos sajátosságait. Blair Hedges, a Pennsylvániai Állami Egyetem evolúciós biológusa úgy döntött, hogy ezeket a szokatlan „fossziliákat” felhasználva tanulmányozza az álszűfélék elmúlt fél évezredes történetét.

Noha elsőre úgy tűnhet, hogy a dűcök vizsgálata célravezetőbb lenne a rovarok tanulmányozására, valójában nem így van. Bár rengeteg korabeli fadűc megőrződött, ezek mind a mai napig vonzzák a faférget, és lehetetlen megállapítani, hogy melyik lyuk mikor keletkezett. A lenyomatok által megőrzött állapot pontos kora és helye viszont könnyen megállapítható abból, hogy mikor és hol

adták ki az adott kötetet, így minden egyes lyukacsos illusztrációhoz egy specifikus év és helyszín társítható. ■

(Forrás: ipon.hu)

Mátyás birodalmát gondolhatják újra a diákok

A Somogyi-könyvtár és az Ötágú Síp Kulturális Egyesület történelmi pályázatot hirdetett iskolások számára. A pályázóknak három-öt oldal terjedelemben, a megadott források ismeretében – a tizenöt éves uralkodó helyébe képzelve magukat – saját birodalomépítési stratégiájukat kell bemutatniuk. Történelmi tényekből kiindulva, a korabeli politikai és társadalmi viszonyok figyelembevételével születhetnek egyéni elképzelések is Mátyás király birodalmának újragondolására. Birodalomszervezői elképzeléseikkel március 7-éig nevezhetnek az általános iskola felső tagozatosai és a középiskolások.

Játékos vetélkedősorozatot hirdetnek a láthatatlan egri remete emlékére is. Gárdonyi Géza születésének százötvenedik évfordulója alkalmából a Somogyi-könyvtár Gyermekkönyvtára februártól augusztusig tartó, hétfordulós játékos vetélkedősorozatot hirdet, *Keresd a kódot!* címmel. A vetélkedőre bárki benevezhet, aki kedvet érez a havonta megújuló feladatsorok megoldásához, s az azokért kapott titkosírás-részletek megfejtéséhez.

Az avatatlan szemek elől elrejtett írás nem állt távol a nagy írótól sem, hiszen Gárdonyi Géza titkosírással vezette naplóját, amely 1922-től, az író halálától egészen 1965-ig megfejtetlen maradt.

(Forrás: szeged.hu)

Filmgyári capriccio

Az Országos Széchényi Könyvtár
fotókiállítása

2013. február 20. – április 30.

Az Országos Széchényi Könyvtárhoz tartozó Magyar Filmtörténeti Fotógyűjtemény gazdag anyagából született a Filmgyári capriccio című nagy ívű kiállítás, mely több mint 400 standfotó reprezentatív bemutatásával tiszteleg a magyar filmes világ nagyjai előtt.

A 2013. február 20. és április 30. között látogatható fotókiállítás a nagy magyar játékfilmek rendezőit, operatőreit mutatja be munka közben ellesett pillanatokkal, az elmélyült koncentráció és az alkotás folyamatának különleges élményével megajándékozva a kiállítás látogatóit.

A leghíresebb magyar filmek nagyjelenetei is felvillannak egy-egy képkocka erejéig, többek között a *Macskajáték*, a *Mephisto* és a *Szerelem* című filmek emlékezetes jeleneteibe, kulisszatitkaiba is bepillantást nyerhetünk.

B. Müller Magda, a kiállítás rendezője hosszú évek munkája során gyűjtötte össze azon standfotósok fényképeit, akik más filmrendezőkkal, operatőrökkel és színészekkel dolgoztak.

Édes Emma – Szabó István rendez

Koncz Gábor a *Hanyatt homlokban*

Fábry Zoltán – *A tanu*

A kiállítás társrendezője a Magyar Művészeti Akadémia. A kiállítás létrejöttét támogatta : MAFILM Nonprofit Zrt., MANDA, MAFILM Audio Kft., Miskolczy Péter filmproducer, Kovács Gábor és Pataki Ági, Tivoli Film Kft., Hunnia Filmstúdió, Visionteam, Új Dialóg Stúdió, Somogyiak Baráti Köre, Vidicop Kft.

A kiállítás megtekinthető:
2013. február 20 – április 30.

A kiállítás helyszíne:
Országos Széchényi Könyvtár, VI. emelet

Országos Széchényi Könyvtár
Budavári palota F. épület
Telefon: 06 (1) 224-3700
www.oszk.hu

Februári lapszámunk szerzői

Goldschmidt Éva
Móricz Zsigmond Városi Könyvtár, Tata

Hangodi Ágnes
Könyvtári Intézet, Budapest

Kozma Zsófia
KSH Könyvtár, Budapest

Lévai T.
HírKOMP, Budapest

Nyíró Gizella
PTE Deák Ferenc Gyakorló Gimnázium
és Általános Iskola, Pécs

Petrozsényi Eszter
Móricz Zsigmond Városi Könyvtár, Tata

Preysing Frigyes
Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár, Dunakeszi

Stummer János
ELTE BTK Könyvtár-
és Információtudományi Intézet,
Budapest

Takács Tímea
Gárdonyi Géza Városi Könyvtár,
Oroszlány

KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ/LAP

XXV. évf. 2013. 2. szám

Kiadja
az Informatikai és Könyvtári Szövetség
a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

Felelős kiadó: Fodor Péter
Főszerkesztő: Fülöp Ágnes (afulopa@gmail.com)
Nyomdai előkészítés: Tóth János

Szerkesztőség:
1827 Budapest, Budavári Palota F épület
Tel./fax: 331-1398

Megjelenik évente tizenkétszer
A megrendelőknek befizetési csekket vagy számlát küldünk
Egy szám ára 520 Ft
Éves előfizetési díj áfával és postaköltséggel együtt 6200 Ft
Nyugdíjasoknak és könyvtár szakos hallgatóknak 2600 Ft
HU-ISSN 0865-1329

www.epa.oszk.hu/kl
kl@oszk.hu

Készült az Inkart Kft. nyomdájában
Felelős vezető: Somogyi Sándorné

